

Література.

1. Гуцаленко О.О. Сертифікація органічної продукції в Україні /О.О. Гуцаленко // Сборник научных трудов SWorld. Материалы международной научно - практической конференции «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании '2011». – Выпуск 4. Том 24. – Одесса: Черноморье, 2011. –С. 94–102.

2. Листопад О. Чому буюсе органічне землеробство в Україні?: [Ел. ресурс]: Режим доступу: <http://pryroda.in.ua/lystopad/chomu-buksuyc-orhanichne-zemlerobstvo-v-ukrayini/>

3. Кіхно Л. Законопроект народного депутата України Ю. Литвина «Про органічне виробництво» прийнятий за основу:[Ел. ресурс]: Режим доступу: <http://narodna.dp.ua/news/news/zakonoproekt-narodno-go-deputat-ukra-ni-ju-litvina.html>.

4. Проект закону України «Про органічне виробництво».

5. Органічне агровиробництво: нові ринкові можливості та виклики для виробників зерна в Україні – Київ: В рамках роботи Проекту «Якість зерна та система кредитування сільського господарства в Україні – фаза II», 2008. – 71с.

КРИЗА ЯК ЧИННИК ПРИСКОРЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СВІТОУСТРОЮ

***Кір'ян О.І., к.е.н., доц., Руда О.О.,
Українська інженерно-педагогічна академія
Кір'ян І.С., Харківський національний економічний університет***

На сьогоднішній день більшість людей досі вважає, що криза - це лише негативний чинник середовища. На їх погляд саме вона стає початком поширення безробіття та банкрутства підприємств, інвестиційних і комерційних банків з гарною репутацією в різних країнах світу, призводить до загрози глобальної рецесії, тобто є абсолютно негативним чинником, якому треба протистояти, який треба попереджати та нейтралізувати за будь-яку ціну.

Такий погляд не є абсолютно об'єктивним. Спеціалісти з багатим досвідом роботи вже почали доводити, що криза – це ще й позитивний чинник впливу середовища на розвиток підприємства або організації. Слід пам'ятати, що існує поняття циклічного розвитку, в тому числі й економіки, кожного окремого підприємства, тобто ніколи не може бути лише постійного зростання показників діяльності. На фоні загального розвитку будуть і періоди зростання показників, і періоди тимчасового падіння. Саме останні періоди й сприймаються

як криза. Засоби масової інформації часто подають кризове становище як негативне чи навіть катастрофічне явище в розвитку економічної ситуації, чим тільки погіршують ставлення людей до нього.

Але ж формування песимістичних настроїв у суспільстві дуже шкодить і фінансовій системі країни, і її економіці в цілому, адже використання грошової маси в банківській системі та перетікання її у виробництво ВВП тримаються більшою мірою на довірі громадян, а економіка у значній мірі залежить від споживчих настроїв. Тому, впливаючи на суспільну психологію, можна або провокувати дійсно руйнівну, деструктивну кризу, або стримувати її, або використовувати особливість моменту спаду діяльності для подальшого розвитку та збагачення.

Звідси як для кожного менеджера, так і для відповідальних осіб в період кризи нагальною стає потреба більше уваги приділяти позитивним наслідкам, які вона може нести, та виробити завчасно шляхи її оптимального використання. Тому в статті ми спробуємо виділити основні позитивні аспекти, що можуть відкритися завдяки кризі, і за яких умов це може відбутися.

В останні роки визначенням позитивних аспектів кризи займаються багато провідних вчених та спеціалістів антикризового управління. Особливе місце в дослідженнях займає визначення конструктивного потенціалу об'єкту - зосередження на перспективі розвитку завдяки кризі, формування передумови прояву та затвердження нових підходів та прийомів господарювання, розвитку окремих сфер економіки та ін.

Так, Василенко В.О. у своїх роботах відзначає, що криза, при широкому на неї погляді, так само потрібна системі, що розвивається, як і стабільний стан. Кризу треба розглядати як переломний момент у розвитку системи, що дає простір новому витку економічних змін, змінює тенденції життєдіяльності системи, тобто порушує її стійкість, радикально її оновлює [1]. Андріанов В.Д. пропонує сприймати кризу як чинник, який сприяє переходу на інші принципи господарчої діяльності [2].

Тобто, ці та інші провідні фахівці вважають кризу не тільки критичним станом підприємства, галузі, але одночасно елементом розвитку, чинником позитивного впливу на розвиток тих самих підприємства, галузі; рушійною силою відбору життєздатних одиниць, потрібних народному господарству.

В роботах вчених, котрі зараз займаються нагальними

проблемами пошуку позитивних наслідків кризи, в більшості виділено окремі елементи або результати – один з найвагоміших або декілька окремих. На наш погляд, недостатньо уваги приділяється питанням саме комплексного розгляду позитивних результатів від протікання кризи, оцінці можливої їх динаміки в залежності від тих чи інших умов, під час яких існувала б можливість стимулювати появу та збільшувати величину позитивного ефекту від кризи. Це робить наведену в джерелах інформацію не досить вірогідною з огляду а практичні умови її використання. При спробі використати її в умовах підприємства чи окремої галузі виникають питання, що окремо розглянуті в інших джерелах. Тобто, для результативної практичної діяльності в цьому напрямку користувачу потрібно проглянути та проаналізувати значну кількість матеріалу, що ускладнює процес використання кризи для подальшого розвитку.

На наш погляд криза сприяє прояву всіх проблем, що були накопичені в економіці, в системі управління протягом останнього періоду. Вона прискорює всі процеси: як збагачення й розвитку, так і скорочення та краху. Тому криза - це можливість для радикального перегляду стратегії економічного розвитку, як на рівні держави, так і на рівні галузі, окремого підприємства чи підрозділу, оскільки під час кризи всі ресурси концентруються на найбільш пріоритетних напрямках. У цей період на державному рівні необхідно стимулювати розвиток інфраструктурних проектів з метою створення внутрішнього ринку для вітчизняних виробників, зорієнтованих в першу чергу на експорт. На рівні підприємства – це вибір дієвих стратегічних напрямів розвитку, перерозподіл всіх без винятку ресурсів, жорсткий підхід до визначення місця кожного елемента в системі та потреби в його вдосконаленні, реорганізації або ліквідації.

Важлива функція кризи - відбракування неефективних учасників з ринку, оновлення менеджменту, омолодження та оптимізація економічної системи в цілому. Влада на державному рівні та керівництво на рівні підприємства не лише повинна не гальмувати цей процес, а навпаки, зобов'язана допомагати кризі в його реалізації, зробивши процес прогнозованим та керованим.

Можна виділити такі складові кризи:

— на світовому рівні - надання стимулу країнам, що розвиваються, до якісного оновлення економічної політики, напрямків наукових розробок, техніки та технологій;

— на рівні держави – видалення з ринку неефективних підприємств з нерациональним використанням ресурсів, з застарілою

політикою розвитку; підтримка новітніх науково-технічних розробок, екологічно та соціально свідомих, тощо;

— на рівні підприємств – оновлення продуктивних сил, що задіяні в підприємницькій діяльності, формування принципово нових підходів до розвитку.

Результатом кризи повинні стати механізми очищення економіки від помилкових рішень, покращення менеджменту як підприємств, так і цілих галузей, скорочення витрат природних ресурсів, впровадження новітніх наукових розробок, підвищення якості продукції та багато інших.

Визначимо очікувані позитивні наслідки кризи на макrorівні.

Перше. Внаслідок фінансової кризи усього за кілька місяців нафта подешевшала втричі. Це падіння мусить відбитися на вартості бензину, солярки і мазуту. Зниження світових цін на нафту може додати оптимізму і споживачам природного газу, адже ціна на нього зазвичай прив'язується саме до ціни "чорного золота". Криза вплнула і на головних автовиробників, які нарешті взялися випускати гібридні автомобілі. Вони споживають не так багато бензину і менше забруднюють навколишнє середовище. Крім того, у світі відчутно зменшилися обсяги продажів автомобілів, що змусило автодилерів піти на безпрецедентні знижки. Разом з тим все ж таки досить високі ціни на енергоносії спровокували посилення уваги до інших джерел енергії; проблеми з забрудненням довкілля відходами – до принципово нових підходів використання цих відходів, перетворення їх з непотребу в сировину.

Друге. Український ринок нерухомості, розігрітий реальним попитом, спекулятивними обладками і кредитною активністю банків, нарешті вертається в рамки більш-менш реальних цінових меж. Будівельні компанії змушені знижувати вартість квадратних метрів, а виробники будматеріалів – ціну своєї продукції. Значно знизилася вартість оренди нерухомості.

Третє. Коли мова йде про великі системні банки, заощадження у них нині досить захищені. Адже закордонний досвід показує, що будь-якому уряду вигідніше підтримати великий банк, що похитнувся, грошима з бюджету, аніж дати йому збанкрутувати. Це означає, що в період кризи з банківського ринку зникають недоброчесні компанії, банківські установи підвищеного ризику для споживача..

Застарілість базових виробництв, не конкурентоспроможність продукції плюс відсутність аксіоматичних ринкових і владних інститутів можуть затягнути українське падіння на значно довший

період, ніж в інших країнах світу. Програма для України повинна включати як невідкладні, екстраординарні дії в протистоянні внутрішнім і зовнішнім фінансовим вибухам, так й цілий пласт структурних та інституційних реформ, без яких ми не зможемо конкурувати у сьогодишньому єдиному і безжалісному світі..

Отже, найсуттєвішим в антикризовій національній програмі повинні стати саме реформи, що зроблять Україну гідним учасником боротьби на світовому інвестиційному ринку.

Вони включають:

— трансформацію валютного, кредитного та інвестиційного ринків в Україні у напрямку їхньої дерегуляції, прозорості, відкритості для зовнішнього світу, рівності прав учасників, усунення адміністративних втручань;

— глибоку податкову реформу, що передбачає зниження оподаткування прибутків підприємств і громадян, введення накопичувальних внесків до державних пенсійного, страхового, екологічного фондів та удосконалення систем оподаткування нерухомості, енергоємності, природоспоживання;

— реформування фондово-корпоративних відносин - захист прав дрібних акціонерів, шоквартальна фіксація прибутків корпорацій, банківські гарантії біржових операцій (створення інвестиційних банків), публічні розміщення емісії акцій, введення індивідуальної онлайн-торгівлі останніми та інше;

— програму широкої демонополізації і антимонопольного регулювання: поділ штучних державних господарських монополій, що працюють на внутрішньому ринку, декорпоратизація державних холдингів, забезпечення ліквідності їх боргів, скасування тарифних, податкових, боргових пільг та індульгенцій сировинним і енергетичним галузям, реорганізація монополістичних приватних компаній, незалежне, публічне регулювання природних і мережевих монополій тощо;

— ринкове реформування окремих секторів, що залишаються під адміністративним контролем: паливно-енергетичного, аграрного, машинобудівного, транспортного, дорожнього господарства, телекомунікаційного і телеінформаційного, комунального, житлово-господарського і деяких інших.

Паралельно з глибинними трансформаціями в Україні мають бути здійснені достатньо поверхневі, але вкрай необхідні регуляції. Потрібно зупинити розхитаність валютного ринку і підтримати курс гривні, що допоможе врівноважити експортно-імпортні обсяги

товаропотоків. Забезпечити гарантії вкладів, підняти відсотки за гривневими і валютними депозитами, скасувати заборону на видання нових кредитів, відновити ефективне рефінансування банків, усунути адміністративно-вибірковий порядок продажу валюти на міжбанківському ринку. Треба змінити структуру бюджету, скоротивши видатки на апарат і оборону, обслуговування державного боргу тощо, і виділити додаткові кошти на енергозбереження, стимулювання малого та середнього бізнесу, реконструкцію експортно-орієнтованих підприємств, підтримку вартості акцій стратегічних підприємств, будівельно-інфраструктурні і житлові програми. Треба також терміново включити стимули росту експорту, особливо високотехнологічних товарів і послуг.

Все це не тільки позитивно вплине на економіку на макрорівні, але й а кожне окреме підприємство, наступним чином:

— оптимізація діяльності банківської сфери спростить обіг грошових коштів підприємства, поширить їх фінансові можливості;

— реформування окремих секторів економіки та припинення неефективної дотаційної діяльності створить дієвий механізм справедливої ринкової конкуренції;

— впорядкування експортно-імпортних відносин посприє виходу на вітчизняний та світовий ринок на рівних умовах з закордонними виробниками;

— справедлива політики щодо використання природних ресурсів сприятиме розвитку ресурсозберігаючих та енергозберігаючих технологій, впровадженню інновацій.

Ці та інші позитивні результати можливі лише для підприємств, що дійсно намагаються довго та ефективно працювати на ринку; мають або створюють ефективну систему управління, що враховує зміни середовища; керівництво, що адаптоване до сучасних умов господарювання. В іншому випадку криза дійсно може стати для підприємства чинником деструктивним.

Висновки. Як не парадоксально, але нинішню кризу розглядають виключно і лише як негативне явище, хоча фахівці-теоретики прекрасно розуміють, що криза, у широкому розумінні, — це переломний момент у розвитку системи, що відкриває простір новому витку змін. Вона змінює тенденції життєдіяльності соціальної системи, тобто порушує її стійкість, вимагаючи радикального її оновлення. Іншими словами, криза так само потрібна соціальній системі, що розвивається, як і стабільний стан цієї системи. Криза змінює й політичні пріоритети. На даному етапі в Україні виникла

потреба в економічному лідерстві, єдності, професіоналізмі та компетентності.

Отже, криза справді може мати відчутні позитивні наслідки. Однак скористатися ними можна лише за умови розумної, прорахованої і злагодженої діяльності українського уряду, парламенту і Національного банку на макрорівні, єдності формування та реалізації цілей керівництва підприємства, його власників та кожного окремого працівника на мікрорівні.

Ситуація в Україні не дає критичного приводу для песимізму. Україна змогла оперативнo зреагувати на перші виклики фінансової кризи. Більш того, ми отримали шанс для економічних трансформацій і проведення структурних реформ.

Література.

1. Василенко В.О. «Антикризове управління підприємством: Навч. посібник» – Київ: ЦУЛ, 2003. – 504 с.
2. Андрианов В.Д. Новая архитектура глобальной финансовой системы // «Маркетинг». - 2009. - № 2.
3. Голубков В.Д. Антикризисный маркетинг //«Маркетинг в России и за рубежом», №1(69), 2009.